

figar, impedimenta repellit, & difficultates omnes superat. Perverfa spes est, quæ impunitatem spondet in peccatis, quin à peccatis removeat. Radix perverfa spei est defectus timoris. Spes christiana inter fortitudinem & timorem ambulat. Timor à periculis removet, audaciam deprimit, & divinæ justitiæ severitatem representat. *In timore Domini fiducia fortitudinis*, inquit Salomon. Timor avertit animum ne liberè pericula fubeat. Fortitudo animum erigit, ut pericula quæ vitare non valet, impavide propulset.

VIII. At cuiam in mentem venire potest, ut rationibus opus sit ad suadendum Christianis timorem spei socium? Circumstant undique verfum pericula. Pericula in terris, inquit Apostolus, pericula in mari, pericula in magistris, & discipulis, pericula in falsis fratribus: pericula in nobis ipsis, in cordibus, in sensibus, in cogitationibus nostris: & nos insensati in deliciis, & voluptatibus ducimus dies nostros? Undè quæstio tanta demencia? Perpendite, Christiani, vos in carcere hujus mundi constitutos esse. Recogitate juvenutis, & virilis ætatis delicta. Omnes in hoc exilio constituti sumus sententiam aut æternæ mortis, aut æternæ vitæ expectantes. Hinc corona gloriæ, hinc gladius æterni supplicii impendit capiti nostro. Fidei oculos erigamus, ut coronam operibus bonis appellamus, & supplicium operibus pravis æternitatem meditetur. Decurrunt tempora, flumit dies, hore, & momenta elabuntur, momentum insitat, imminetque aut coronam assequendi æternam, aut cervicem supponendi æternam, tremendoque supplicio. Et nos non concutimur, non trepidamus, non expavescimus?

IX. Evangelicæ Pastor, ut animas sibi creditas in spe exerceat, immensitatem mercedis, & præmi assequendi, omnipotentiam, & infinitam misericordiam paratam auxilia & gratiam conferre, quibus præmium obtineatur, palam faciat. Illas doceat frequenter reperere istius fiducia ætatis quotidie, quemadmodum exules, & peregrini continentem patriam anhelant, ut facile eosdem frequentare actus queant, dum irruunt adversantis fortunæ, & calamitatum fluctus.

§. III.

Charitatis exercendi regula.

X. Fides theologica representat Dei bonitatem, clementiam, misericordiam, & beneficia infinita creationis, & redemptionis nobis jam collata, & præmia æterna conferenda, quæ spes assequi cupit. Nisi ferream, & faxeam sit cor humanum, continere se vix potest quin Deum adeo bonum, clementem, benefactorem, & liberalissimum largitorem amore prosequatur. Duo sunt amores, inquit Augustinus lib. 11. de Gen. ad litt. cap. 15. quorum alter sanctus, alter immundus. Amor charitatis cives efficit Jerusalem, amor iniquitatis servos constituit Babylonis. Pugnant invicem amores isti, & alter pellit alterum.

XI. Amandum Deum esse agnosco, inquis,

sed quomodo diligendus sit, ignoto. Verius dixisses, verbis exprimere modo quo Deum diligit, te nescire. Amor motus est, quo voluntas in bonum cognitum fertur, aut illud desiderando, aut de eodem gaudendo, aut in eodem complacendo, eidemque bona desiderando. Si Deum amas, quia te creavit, redemit, conservat, protegit, alit, uno verbo, quia tibi beneficus est, amor appellatur castæ concupiscentiæ. Si illius amore flagras, quia bonus, quia dignus est, ut omnes ejus amore ardeant, ut illi bonum velint, ut ejusdem laudes pagant, ipsamque colant, amor est charitatis, & amicitia. Amor concupiscentiæ castæ imperfectior est, & naturæ nostræ intimior, idè ab eodem initium capitur, deinde altior fit ascensus. Quid est quod te ad amorem hominis accendit? Beneficia, reponis, quæ tibi contulit, & ejusdem in me prior effusus amor: & tandem ejusdem justitiæ, æquitatis, bonitatis, sinceritatis dotes, & plures aliæ prærogativæ. Excita in mente tua lumen fidei christiænæ, quæ cum beneficiis infinita tibi à Deo collata, tum bonitatem, æquitatem, majestatem, clementiam, misericordiam, sapientiam, benignitatem, & innumeras alias dotes tibi vivèdè ante oculos proponat. Charitatem fides præcedit. Quo splendidius est fidei lumen, eo ardentius est amoris flamma. Cum fuerit mens fidei luce perfusa, & voluntas spei robore erecta, continuo accenditur amoris flamma, quam vix comprimere anima præfatis duabus virtutibus ornata, & excitata potest.

XII. Fuerunt qui, ut purissimam istius amoris flammam accenderent, docuerunt, amandum esse Deum, præfata quæcumque spe eundem possidendi. Dei possidendi fiduciam mercenarium efficere amore contendebant. Quærè, ut amorem hunc purum redderent, ab omni consequendæ præmia desiderio vacuum volebant. Sed doctrinam hanc improbavit Innocentius XII. Deus noster est merces nostra, beatitudo nostra. *Dilige Dominum Deum tuum*. Homines sine Deo nihil sunt. Sui destructionem appetent homines, quoties separare se à Deo vellent. Ille impurus, & mercenarius amor est, qui alia præter Deum amat sine relatione ad Deum. Purus verò, perfectusque amor est, qui Deum amat, quia bonus est. Deum nobis volumus, quia ipse se coronam, & mercedem nostram constituit. Ille nos suos filios, suos hæredes delegit. *Si filii, & hæredes*; si hæredes, & possessores. Amamus Deum, ut summum bonum nostrum. Duo sunt respectus distincti, & unus alterum non excludit, sed unus alteri subjicitur. Anima charitatis igne succensa modò sub una, modò sub altera relatione Deum diligit, & tandem se, & omnia sua in Deum refert, & ibi quiescit veluti in suæ æternæ felicitatis centro.

XIII. Pastores animarum, & Dei ministri omnes, si gregem evangelicum à vitis purgare, & in virtutis femina continere velint, in his theologis virtutibus illum exerceant. Post auditam sacramentalem confessionem inter opera satisfactoria, quæ imponere poenitentibus debent, præ-

CAPUT II.

Propositiones laxæ Calvisianarum.

I. **M**arcus Vidal in *Arca de precepto charitatis* inquit. 1. cap. 25. n. 55. §. 1. Licet DD. communiter asserant, injuria affectum, aliquando teneri particularia dilectionis signa, inimico exhibere, tum ob evitandum scandalum, tum etiam quando ex tali signo exhibendo speraretur probabiliter salus spiritualis inimici: quia si fratrem errantem corripere debemus, si spes adest illius emendationis, ut illum Domino lucrerem; ergo ut inimicum Deo, & nobis reconciliemus, iure cogimur ad eum, v. g. salutandum, si quidem spes probabilis adest lucrandi illum salutacione nostra.

57. *Nihilominus ego ipse neutrum admitto, neque concedo.* Primum quod scandalum grave, quod his temporibus ferè nunquam intervenit, cum quasi apud omnes in præxi habetur non salutate inimicum, neque cum illo loqui, &c. 58. Quo verò ad secundum dicoscific ego, ipse . . . non teneor sub mortali providere, saluti spirituali proximi, citrà extremam ejus necessitatem, cum meo gravi damno temporali . . . ita neque etiam teneor eodem modo meo, & famæ, quæ sunt bona superioris ordinis quam sunt temporalia, sub mortali, ut proximi spirituali vitæ provideam extra necessitatem extremam . . . sed si quis teneretur exhibere inimico signa dilectionis specialia, quando his signis speraretur ejus salus spiritualis, etiam teneretur cedere honori suo, & famæ citrà extremam necessitatem.

Auctor iste duo imponit christiænæ Religiosis cultoribus, alterum quod efficit, quasi in omnibus obtinere morem denegandi salutacionem inimicis; alterum quod fiat honoris, & famæ jactura dum hii officis inimicos amplectimur, ut illorum æternam salutem lucrerem.

II. Tamburinus lib. 5. in *Decal. cap. 1. §. 3. n. 29.* An filius possit mortem patris optare, vel de illa gaudere, non ut malum patris (hoc enim esset odium execrandum) sed ut ipse filius paternam hæreditatem inveniat, etiam in Regibus, superfluum statuit; ita vix aliquis teneor ad electum synam, quando teneor tantum ex superfluo statui.

13. Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali de vitæ alterius tristari, & de illius morte naturali gaudere illam inefficaci affectu petere, & desiderare, non quidem ex displicentia persona, sed ob aliquod temporale emolumentum.

14. Licetum est absoluto desiderio cupere mortem patris, non quidem ut malum patris, sed ut bonum currentis, quia nimirum ei obtinenda est pinguis hæreditas.

15. Licetum est filio gaudere de parricidio parentis à se in obrietas patris, propter ingentes divitias inde ex hæreditate consequitas.

II. Tamburinus lib. 5. in *Decal. cap. 1. §. 3. n. 29.* An filius possit mortem patris optare, vel de illa gaudere, non ut malum patris (hoc enim esset odium execrandum) sed ut ipse filius paternam hæreditatem inveniat, etiam in Regibus, superfluum statuit; ita vix aliquis teneor ad electum synam, quando teneor tantum ex superfluo statui.

13. Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali de vitæ alterius tristari, & de illius morte naturali gaudere illam inefficaci affectu petere, & desiderare, non quidem ex displicentia persona, sed ob aliquod temporale emolumentum.

14. Licetum est absoluto desiderio cupere mortem patris, non quidem ut malum patris, sed ut bonum currentis, quia nimirum ei obtinenda est pinguis hæreditas.

15. Licetum est filio gaudere de parricidio parentis à se in obrietas patris, propter ingentes divitias inde ex hæreditate consequitas.

cribant harum trium virtutum pensum Deo offerendum. Ignorat, inquit, harum virtutum officia exercere. Ignorat? Non sunt ergo christiani. Non sunt ergo absolutiõis capaces, cum harum virtutum exercitium præcedere, & comitari sacramentum debeat. Quis ergo adeo rudis, qui nequeat meditari flexis genibus Filium Dei hominem factum, & crucifixum? Instruite illos, ut mentem desigant in hac cruce, in hac Christi passione, recogitantes Christum Dominum hanc mortem obisse ob hominum amorem, ob eorum redemptionem, & ut eos ad æternam felicitatem perduceret. Instruite, ut recitent symbolum singulos articulos parumper recogitant, & meditando. Monete illos, ut precatorem dominicam recitent implorantes à Deo hanc vivam fidem, invitam spem, & ardentem amorem. Harum virtutum exercitatio est fundamentum, & anima religionis christiænæ. Cæteræ devotionis ornatus sunt, & veluti adjecti flores: at si bases, & fundamenta ædificii christiani desint, omnia in summum occidunt. Sed præcipue inculcent, illos in Deum credere, sperare, & diligere, qui mores, & vitam ad Jesu Christi exemplar conformant.

DISSERTATIO III.

De Charitate erga proximum.

CAPUT I.

Recensentur propositiones damnatæ adversus charitatem proximi.

SI nonnulli graviter extenuarunt, & ferè de medio sustulerunt præceptum mercenariæ charitatis, mirum non est quod laxas opinioniones evulgant adversus charitatem, qua proximum diligere astringimur. Propositiones ab Innocentio XI. proscriptæ in hac materia sunt sequentes.

10. Non teneor proximum diligere actu interno, & formali.

11. Precepto proximum diligendi satisficere possimus per solos actus externos.

12. Vix in secularibus invenies, etiam in Regibus, superfluum statui; ita vix aliquis teneor ad electum synam, quando teneor tantum ex superfluo statui.

13. Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali de vitæ alterius tristari, & de illius morte naturali gaudere illam inefficaci affectu petere, & desiderare, non quidem ex displicentia persona, sed ob aliquod temporale emolumentum.

14. Licetum est absoluto desiderio cupere mortem patris, non quidem ut malum patris, sed ut bonum currentis, quia nimirum ei obtinenda est pinguis hæreditas.

15. Licetum est filio gaudere de parricidio parentis à se in obrietas patris, propter ingentes divitias inde ex hæreditate consequitas.

II. Septem autem sunt misericordiae corporalis officia. 1. Visitare infirmos, & carere de-
rentos. 2. Potare sitientes. 3. Pascere esurien-
tes. 4. Redimere captivos. 5. Vestire nudos. 6.
Peregrinos hospitio suscipere. 7. Sepelire mor-
tuos: quae omnia hoc versu concludantur:

Visitatio, potatio, cibatio, redemptio, tegumentatio, colligatio, conditio.
III. Septem quoque sunt spiritualis misericordiae officia, nempe 1. Consilium dubitantibus praebere. 2. Ignorantes docere. 3. Corrigere delinquentes. 4. Consolari afflictos. 5. Remittere offensam. 6. Ferre patienter injurias illatas, & defectus proximi. 7. Pro omnibus orare: quae omnia hoc alio versu comprehenduntur:

Consolatio, correctio, docentia, solatio, remissio, ferocitas, oratio.
Hec omnia fufius docet 2. 2. q. 31. art. 2. S. Thomas, & nos infra exponemus.

IV. QUÆST. II. An jure naturali, & divino elemosina impetretur. RESP. Affirmatur. Pauper, & dives duo sunt contraria, sed duo maxime necessaria. Si omnes iidem affluerent divitiis, aut omnes egerent, nulla inter eos necessitudo, nulla societas, nulla alterius ope egeret, nec alter alteri subiectus foret: nemo servus, nemo dominus: charitatis, & misericordiae exercenda occasio deesset; & egrestatis, paupertatisque patientia abesset. Quamobrem alii divites, alii pauperes sibi oportet, ut omnes valido, perpetuoque amoris nexu devincti vivant. Qui igitur hunc ordinem abruptum, proculdubio naturæ legem infringunt. Nisi hic ordo institutus esset, improvidus pauperum pater Deus esset, & in filios divites nimis prodigus; quod blasphemiam redoleret. Patres pauperum instituti à Deo divites sunt, & injustitiae, ac perfidiae fontes evadunt, dum pauperes illis à Deo commissos necessario praesidio defraudant.

V. Elemosynam tributum esse jure divino impostum, ut pauperibus solvatur, Scripturae sanctae evincunt 1. ad Tim. cap. 6. S. Paulus inquit: Divitiibus hujus seculi præcipe... facilius tribuere. Christus Dominus Matth. 25. Discedite à me maledicti, &c. Esurivi enim, & non collegistis mihi potum; hospes eram, & non collegistis me.

VI. Multis privilegiis elemosynam Deus ornavit. Beatus qui intelligit super egenum, & pauperem: in die mala liberabit eum Dominus: Pl. 40. Faciatur Dominus, qui miseretur pauperis: Prov. 19. Conclude elemosynam in corde pauperis, & hoc pro te exorabit: Eccl. 29. Si pauper ingratus erit, ipsa elemosyna pro te clamabit ad Deum. Peccata tua elemosynis redime, & iniquitates tuas misericordiam pauperum: forsitan ignoscet tibi Deus: Daniël. 4.

CAPUT VI.

Selecta Patrum testimonia, quibus ad elemosynam divites urgentur, & istorum excusationes vane refelluntur.

I. Concupiscentia carnis, & cupiditas divitiarum sunt duo frequentissimi, & fœnestissimi scopuli, ad quos divites praesertim alidant animas suas. Aut enim divitias à Deo con-

cessas, pensione gravatas erogandi quod superest in pauperes, prodigunt in concupiscentia saturanda, & libidine explenda, in saginandis scortis, luxuque, & pompis fovendis: aut eas in scrinio retinent, & accumulantes, ut avaritiæ insatiabili indulgeant. Quare quemadmodum Scripturae sanctae, & Patres; ita, & Pastores, atque Confessarii omni argumentorum genere, & eloquentiæ vii urgere divites debent ut hoc gravissimum præceptum implerent. Hinc vitio mihi vertendum minime est, si vel in hoc compendio veritatem summi momenti latius inculcavero.

II. S. Basiliius homil. 6. ex vatis: Elemosyna, & fides ne te deserant. Item frange esurienti panem tuum. Sed horrea multitudinem fructuum gravata dirupantur; cor autem ejus parvum, ac tenax minime exsaturatum est... Quid faciam? inquit... Agnosce, o homo, eum qui dedit... qua gratia tam multis se prestat. Deo optime minister es, tuorum dispensator confessorum. Ne putes omnia ventri tuo preparari; quae in manibus habes, ut aliena existima: parvo te exhibebunt tempore; deinde disjuncta præteribunt; quorum ratio abs te acriter exigetur... Plane improbandi uteris consilio... Quid faciam? Parata tibi responsio fuerat: esurientium animas expleo, aperiam horrea, & omnes vocabo indigos; imitabor Joseph, &c. Et paulo infra: Imitare, o homo, vel terram, ut illa fructus profert, ut ne illa conspiciantur esse deterior, que inanimis est. Sane illa non in suum usum, aut commodum, sed in tuum ministrare contendit... Pulchram deinde similitudinem adijcit. Patet continuis exhausti, & copiosiore, & pulchre admodum sunt aqua, dimissi vero & quieti facile putent: sic, & opes condita, quiescentesque, inutiliter; nota autem, & translata publicum commodum, & fructum pariunt... Dixit: Cui facio injuriam, si mea retineo? Quis illa, dic mihi, tuas? Unde accepta hæc ad tradendum presentem banc vitam innoxisti?... Nonne nudus ex utero matris exivisti, nudusque rursus revertis ad humum?... Cur tu dives es, ille pauper? Profectus non ob aliam causam, nisi ut tu benignitatis, ac fidei administrationis mercedem accipias... Esurienti est panis, quem tu retines; nudus est vestis, quam in arca custodis; & discolleat calceni, qui apud te marcescit; egenus argentum, quod tu terge insidiosum possides. Item homil. 7. contra divites avaros sermonem habens de illo adolescente, qui audiens à Christo Domino, & da pauperibus, trillris abijt, hæc scribit Basiliius: Mibi evenisse huic adolescenti, vel propinquum ipsum videtur quod illi solet evenire qui iter facit civitatis alicujus spectaculo videndi studio, properatque usque ad mœnia: ibi reperto diversorio requiescit, modicumque quod restat via, ob pigritiam, atque desidiam ire detrahit, simul, & toleratum itineris laborem inane reddens, & spectaculo bonorum que videre poterat in urbe, excludens. Sic, & hujusmodi sunt homines, qui cetera quidem mandata observant, ad bonorum verò suorum erogationem claudicant. Vidi ego multos jejunantes, orantes, preteritorum poenitentia suspirantes, omnem denique sine

jam.

sumptu pietatem ostendentes, egenis verò ne obolum quidem præbentis. Quid his cetera virtutum diligentia prodest? Non propterea regnum Dei consequentur. Idcirco, inquit Dominus, difficillius est divitem intrare in regnum caelorum, quam camelum per foramen acus... Quid miser judici respondebis? Paries vestis, hominem non vestis? Equos phaleris ornas, fœrem tuam laceris amillum panis aspernaris? Frumentum retinendo perdis, esurientes non respicis?

III. D. Joannes Chrysostronus præ cæteris Patribus debitum, vim, meritum, & mercedem elemosynarum discretissime exponit, & amplificat. Item. 45. in Gen. hæc habet. Pecuniarum abundantiam in animarum salutem expendamus, superfluaque indigentibus insomamus. Quare enim, dic mihi, permittis filium aurum, & argentum prodigere, que oportet in pauperum ventres evacuarè, reponeudo in tantum promptuarium, ut tempore quo maxime opus habet eorum adjutorio, consolationem inveniam? & qui à te hic possi sunt, alibi fiducia fores tibi aperiant, & accipiant te in aterna sua tabernacula? Vestes quoque non finiamus à vermibus rodi, & absque usu in arcibus parvoscere, cum tot sint qui indigent, & obambulanti nudis. Sed videremus, bonoremque demum nudo Christo potius quam tinctis, & indiamus eum, qui propter ipsum salutem nudus obambulare vult, ut cum ipsum induerimus, audiamus in die illa: Nudus eram, & vestistis me. Num onerosa sunt præcepta? Ea que pereunt, inquit, que à vermibus avolvuntur, que absque usu, & fructu consumuntur, hoc dispice, ut tibi fiant utilia, & ut detrimenti damnum effugias, & ut ex ipsi lucrum maximum tibi pareat.

IV. Idem homil. 7. in Lucam: Rapina est, pauperibus non imperitari de suis facultatibus. Ac fortassis mirum vobis esse videtur quod dico. Verum ne miremini, testimonium vobis ex divinis Scripturis præferam. Itaque Dominus Judæos accusans per Prophetam dicit: Produxit terram preventum suum, & non intulisti decimas, sed rapina pauperis est in donibus vestris. Quoniam, inquit, oblationes solitas non dedistis; rapuistis ea, que sunt pauperis. Hoc autem dicit declinans, quod res pauperum possident, etiam si paternæ hereditates obtulerint.

V. Idem hom. 4. in Gen. Videmus quantum abundantie vim possidet larga elemosyna, ut cum didiceris lucrum quod inde nascitur, alacriter eam facias. Fortè enim tanta ejus potestas est, ut non solum peccata purgare, sed, & mortem fugare valeat. Et quis, dicit aliquis, elemosynam faciens superior morte effugias est? Sane omnes vidimus fluxu mortis potestatem venisse. Ne turberis, discite; sed discite, quomodo elemosynæ vis, & mortis vicè tyrannidem, Tabitha vestiebat viduas, & alios lumpsum eis præbebat. Factum est autem, ut infirmata moreretur. Sed que ab illa curabantur, & quas vestiebat, stabant circa Apostolum, & offendebant ei vestes, quas faciebat illis Dorcas, atque ad miserationem Apostolum provocabant: qui genibus flexis orans dixit: Tabitha surge. Illa autem aperuit oculos suos, & viso Petro reledit: & dans ei manum evexit eam, & accessit sanctis viduis assignavit eam vivam. Vidistis, quanta

, retributo beneficentiæ in viduas etiam in præfenti vita? "

VI. S. Augustinus lib. 1. bom. de exhortatione ad elemosynas faciendas bom. 19. hæc inculcat: Lectio ista, frater, quam modo audimus de sancto Evangelio, ad elemosynas faciendas nos hortatur, & sic hortatur, ut in judicio suo Dominus has solas faciat impetret dextris, has solas non factas impetret sinistris: non quo cetera facta hominum vel bona, vel mala non veniant in judicium: scriptum est enim, omnia ventura ad judicium: & tamen non elegit Dominus noster Jesus Christus, præsumptans nobis judicium suum futurum, unde nos admoneret, nisi solas elemosynas. Numquid dextris non erit dicendum, quia casti vixistis, quia res alienas non rapuistis, quia fidem meam usque ad sanguinem confessi estis? Omnia enim facta ista bona necesse est honorari in judicio Jesu Christi. Rursus pariter non esse dicendum sinistris, quia fuistis impudici, quia fornicati estis, quia res alienas rapuistis, quia superbia vestra, & mali moribus nomen meum blasphemari fecistis? Et cetera queque enumerat; taceat autem Dominus noster præsumptans nobis judicium suum omnia cetera vestra facta justorum, & solas elemosynas commemorare dignatus est. Tacuit omnia mala inimicorum, & solam sterilitatem elemosynæ increpandam esse judicavit, non nisi ad nos commondatos. Quare hoc? Quia omnia crimina elemosynis redimuntur. Ideo illam laudavit: secundaritatem, istam culpavit, & damnavit ariditatem. Nolle auditis, omnia malefacta elemosynis redimi. Sed ista sic intelligere, ut intelligunt quidam perverè. Elemosyna enim possunt tibi prodesse ad delenda peccata præterita, si inanes mutaveris. Si autem in elemo malis perseveraveris, elemosynis tuis non corrumpes judicium Dei. Item ferm. 42. de Tempore. Certe videtis quod in lectione evangelica nihil aliud Dominus nominaverit de universis virtutibus, nisi solam elemosynam, que cum charitate operatur. De ramis tacuit, radicem tantummodo nominavit, ita dicit: Venite benedicti, percipite regnum. Esurivi enim, &c. Item exposuit, in Psalm. 44. Nolite vobis condere thesauros in terra, ubi cinis, & rubigo exterminant, & ubi fures effodiunt, & furantur; sed thesaurizate vobis thesauros in celo. Venite cum miseribus, date elemosynas, & omnia munda sunt vobis. Venite cum miseribus ad eum qui dicit: Misericordiam volo magis, quam sacrificium. Item ferm. 62. de Tempore. Pro eo tamen, quod non potest jejunare, amplius debet erogare pauperibus, ut peccata que non potest jejunando curare, possit elemosynam dando redimere. Bonum est jejunare, frater; sed melius est elemosynam dare. Si possibilia non fuerit jejunandi, elemosyna sufficit tibi sine jejunio; jejunium verò sine elemosyna omnino non sufficit.

VII. Tremenda sunt Patrum testimonia, sed tremendissima sunt Christi oracula, & minae: Ita vobis dicitur: vobis, quia habetis consolationem vestram: ut vobis, quia lugubritas, & flebitis. Quam difficilis! Christus est, qui exclamat, non Rigorista, nec Janfenista, qui pecunias habent in regnum Dei intrabunt! Facilius est enim camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum Dei. Ite maledicti in ignem eter-

na:

deat. Si vita propria, & vita proximi absolute spectentur, præferenda est propria: si vita proximi utilior sit ad Dei gloriam, exponi propria valet, ex motivo virtutis, periculo mortis, ut salvetur vita proximi. Idem dicendum, si vitam tuam exponeres ad servandam vitam patris, domini, intimi amici, insignis benefactoris in testimonium christianæ gratitudinis. Pro fama tamen, honore, alisque bonis proximi non licet vitam propriam exponere, quia ejusmodi bona inferioris, vita autem superioris ordinis est.

XII. Extrema necessitati spirituali proximi astringimur succurrere cum vitæ, bonorumque temporalium jactura. Extrema spiritualis necessitas ea est, in qua proximus æternam damnatur, nisi illi opem ferat. Hanc doctrinam docet epistola 3. S. Joannes. Sicut Christus animam suam posuit pro nobis, & nos debemus pro fratribus animam ponere. Heinc tenemur baptizare puerum cum vitæ periculo inter peste infectos detelictum. Si tamen vita tua bono communi Ecclesiæ, vel Reipublicæ necessaria sit, tum salus communis ex charitatis ordine præferenda est salutis unius privati. Similiter si tu mortalis peccati reus esses, & difficilis tibi contritio foret, aut de ea dubitares, tunc salus tua præferenda est salutis proximi.

XIII. Damnatus ut fame pereat nequit respicere cibum clam oblatum: nec si id iudex præcipiat, parendum est, quia horrendum, & inhumanum præceptum foret. Neque negligere defensionem vitæ tuæ astringeris, ne sequatur alterius occisio. Orandum tamen Deus est ne permitat in similes angustias incidere, quia leges inculpatæ tutelæ servare difficillimum existimo. Obstrictæ, quæ invalide pueros baptizarunt, tenentur cum mortis periculo crimen manifestare, quiddam in oppositum dicat P. Layman.

XIV. Mater gravida ad partum impotens non tenetur pati sectionem mortiferam ventris, ut clausus in ventre puer baptizetur, quia non sunt faciendæ mala ut evaniant bona. Hanc sententiam docet in 4. dist. 6. q. 2. art. 1. ad 4. S. Thomas. Ideo homo debet potius dimittere perire infantem, quam ipse pereat, homicidii crimen in matre committens. Subscribitur Angelico graviores Theologi. Neque hoc opponitur priori sententiæ, qua dictum est, puerum baptizandum cum mortis periculo: quia puer in ventre matris extanti nullum jus inest ad baptismum sicuti inest puero in lucem edito. Ut spirituali salutis proximi consulas, non astringeris, immo non debes, probabili periculo peccandi te exponere, neque licet velle privationem gratiæ etiam ad tempus ob aliorum salutem.

XV. QUÆST. VII. Qui sunt in dilectione præferendi? RESP. Primum omnium preferendi sunt pater, & mater; deinde uxores, & filii. Uxores præferendæ parentibus sunt solum quantum ad habitationem, & amorem teneriorem. Fratres anteposendi sunt ceteris consanguineis: & istorum illi præferri debent qui sunt propinquiores. Consanguinei anteponi affinibus debent, fideles infidelibus, amici inimicis, benefactores non bene-

factoribus, spirituales benefactores temporaliibus benefactoribus, concives extraneis. Tunc autem urget solum istius prælationis præceptum, quando urget extrema necessitas succurrendi alterutri proximo. Heinc extraneo in extrema necessitate constituto prius succurrendum est quam patri, qui tali necessitate non laborat. Communiativè gravi necessitate spirituali laboranti succurrere etiam cum vitæ periculo debes, quia in tali communitate semper aliquid reperitur in extrema necessitate constitutus.

CAPUT IV.

De Inimicorum dilectione.

I. QUÆST. I. In lege veteri urgebatur præceptum diligendi inimicos? RESP. Adfirmat S. Thomas in 3. dist. 31. q. 1. art. 1. & ante S. Thom. S. Augustinus lib. 18. contra Faustum, cap. 24. Quare nimis inconsideratè Maldonatus effudit, sequentem interpretationem Angelici ex hereticorum officina proditisse. Inquit ergo Angelicus: In veteri lege etiam homines tenebantur ad dilectionem inimicorum, sicut patet per auctoritatem. Unde quod dicitur: Odio habebis inimicum tuum: non ex lege sumptum, quia nisi quædam hoc in littera invenitur; sed est additum ex præva interpretatione Judæorum, qui ex eo quod præcipiebatur dilectio proximi, concludebant, quod inimici erant odendi. Ipsa nature lex, nedum divina positiva hanc mutuum dilectionem imperat.

II. Hoc præceptum luculentius exposuit Christus Dominus in Evangelio inquit: Ego autem dico vobis: diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos, orate pro persequentibus, & calumniantibus vos, ut sicut filii Patris vestri, qui in caelis est: Math. 5. Hæc sunt rationes istius amoris. Necessitas societatis, quæ consistere sine amore mutuo nequit. Auctoritas Dei supremi Domini, Benefactoris, Creatoris, Conservatoris, Redemptoris, Patris, & Magistri præcipientis. Præmium remissionis culparum, filiationis divinæ hereditatis æternæ.

III. Amandi inimici sunt amore tum affectivo, tum effectivo. Benefacite his, qui oderunt vos. Duplex præceptum est: negans prohibet odium, & vindictam, quod semper, & pro semper urget; adfirmans jubet interiorum dilectionem, & exteriorum beneficentiam. Amor inimicorum includitur in amore universali quo diligere proximum propter Deum astringimur. Ab hoc quippe universali amore non licet excludere inimicum. Deinde necessaria est animi promptitudo ad diligendum inimicum in particulari, gravi urgente necessitate.

IV. QUÆST. II. Quænam benevolentia signa inimicis exhibenda? RESP. Duplicis generis. Alia generalia, quæ omnibus exhibentur, & hæc vi præcepti semper debentur. Alia specialia, quæ non semper, sed aliquando dumtaxat cadunt sub præcepto. Salutare inimicum obvium, ubi viget mos salutationis, sub præcepto cadit. Quare, si ante inimicitias, & dissidia intercedebat saluta-

tio, post rixam, vel inimicitias communia benevolentie signa perseverare debent. Et quamquam alicubi salutato, & allocutio non sint communia benevolentie signa, ejusmodi tamen sunt inter amicos, cognatos, & consanguineos, sodales, sociosque ejusdem certus, collegii, & communitatis. Et tunc si inimicitia exoritur, dicta communia signa suspendenda non sunt. Non sunt tamen continuè gravis culpæ damnandi, qui hæc signa omittunt; sed circumstantiæ spectandæ sunt præsertim si inde scandalum oritur, & si omisso signorum ex interno odio proficiatur. Sæpè enim salutato, & alia benevolentie signa omittuntur non odii causa, sed ob quamdam aut verecundiam, aut animi vilitatem. Interdum neuter ea animi fortitudinis pollet, ut primus esse velit ad ejusmodi signa exhibenda. Hæc signa sub præcepto cadunt quando opportuna sunt ad placandum inimicum, & animos odio æstuantem reconciliandum. Salutantem resalutare debitum est, quod negligi absque gravi culpa animo deliberato nequit. Quisque propriè salutis cupidus in his prestandis signis liberalis esse debet. Nunquam licita est, odii causa, omisio salutationis, & allocutis. Omitti verò posse à superiore punitionis causa, Theologi communiter docent, ejusmodi signa quando talis omisio judicatur opportuna ad inimici emendationem, vel quando delictum publicum est, & valde enorme in signum detestationis. Patres, superiores, domini in punitionem domesticorum delinquentium suspendere hæc signa jure valent, dummodo odium ablit. Plures quoque circumstantiæ excusant à gravi culpa omisionem ejusmodi signorum, puta inadvertentia, brevis temporis, materiæ parvitas, doloris gravitas, & id genus similia. Heinc excusant nobilem matronam, si occisione mariti salutantem non resalutat ob doloris acerbiteriam. Circumstantiæ tamen spectandæ sunt.

V. QUÆST. III. Offensari petenti pacem, tenetur ne offensus signa dilectionis exhibere? RESP. Vir christianus nequit denegare signa dilectionis offensori veniam petenti, signa, inquam, communia; specialia autem benevolentie signa sicut nemo tenetur exhibere vel illis qui inimici non sunt, multo minus ea debet inimicis. Spectandæ tamen circumstantiæ sunt scandali vitandi, vel salutis spiritualis comparandæ, vel odii deponendi: nam si hæc benevolentie testimonia congrua media essent ad fratris animam lucrandam, tum exhibenda forent.

VI. Qui aliquem injustè læsit, titulo justitiæ astringitur veniam petere, & satisfactionem exhibere offensori. Modus tamen servandus est. Quando accidit rixa, & dissidium inter duos æquales, qui prior læsit, prior petere veniam, & signa reconciliationis offerre debet. Si sunt disparis conditionis, prudentia opus est. Interdum differri reconciliatio potest, quando nempe offensus ex nimio dolore percussus, prævidetur minus aptus ad veniam impetrandam. Interdum etiam differenda reconciliatio est, donec furor deferreat: interdum tandem sollicitanda, specta-

ta personarum, & circumstantiarum diversitate.

VII. QUÆST. IV. Astringiturne offensus non solum edium deponere, sed etiam satisfactionem remittere, & compensationem? RESP. Odium continuè deponendum, immo antequam accendatur, comprimendum. Dammum verò temporaneum ab offensore illatum non tenetur offensus absque compensatione remittere. Res tamen periculi plena est. Sub justæ recompensationis titulo sæpè appetitus vindictæ latitat. Absolutè consultius est omnia remittere. Occurrere tamen casus possunt in quibus condonare satisfactionem minimè expedit; ut si offensus pauper sit, & detrimentum grave patiat; si sit membrum communitatis, vel familiæ, cujus temporalia damna reparari nequeant, nisi reus satisfactio sit offensor sit communitati infestus. Si offensor congruam satisfactionem spontè exhibet, nequit eam offensus rejicere, ut illam coram justitæ exigat, ut contendant non pauci & quoniam reparata injuria, & compensato damno ab ipso offensore, omni justitiæ satisfactum plene est. Ergo dum offensus ad tribunal appellat, non reparari jus læsum quaerit, sed vindictæ, & odio indulgere.

VIII. QUÆST. V. Utrumne est de malo proximi gaudere ob bonum quod inibi nobis evenit? RESP. Adfirmat Castropalans, Tamburinus, Moya, & alii, quorum sententia damnata est ab Ecclesia. P. Viva commentaris in thesibus 13. Innoc. XI. æquo, ut mihi videatur, laxius extenuat profectionem damnationis. Lege Tom. 1. in Dec. lib. 1. Dist. 5. cap. 8. num. 6. Nunquam ergo licet neque gaudere, neque optare malum proximo, & multo minus sibi. Quare falsa est Joannis La-Cruis, & Tamburini doctrina, qua docent, posse sibi quemquam optare mortem, ut hujus vitæ grummas declinet. Peccatoribus verò licitum est aliquod malum temporale appetere, ut à peccatis respiciant, ut docet S. Thomas in 3. dist. 30. art. 1. ad 4. Quam doctrinam confirmat Scriptura sancta. Erubescant, & conturbentur vehementer omnes inimici mei: convertantur, & erubescant valde velociter. Psalm. 6. Cavendum tamen est ne odium latitet, & sub prætextu conversionis peccatorum vindicta foventur.

CAPUT V.

De elemosyna corporali.

I. QUÆST. I. Quid sit elemosyna? RESP. Est opus quo datur aliquid indigenti ex compassione propter Deum; seu est alienæ misericordie sublevari propter Deum. Actus iste elicitur à virtute misericordie, & imperatur à charitate, ut docet 2. 2. quæst. 32. art. 1. S. Thomas. Duplex in elemosyna respectus: alter ad Deum, alter ad proximum. Quatenus Deum respicit, ad justitiam legalem pertinet, quia Deus in omnes divitias quas hominibus concedit, tributum imponit pauperibus solvendum. Secundum quod proximi miseriam sublevandam spectat, opus misericordie est, imperatur, & directum à charitate, ut dictum est. Quod enim Latinis misericordia, Græcis elemosyna est.

cultas, quia tunc eligis velle malè illis, quamvis ut causam tui commodi, quod non videtur culpa vacare, & ita quidem putat Bonacina... Nihilominus Castropalao docet contrariam opinionem *facti probabilitatem*.

III. Ferdinandus de Castropalao, *tract. 6. dist. 4. punct. 1. n. 11.*, Nihilominus credo, si cum debita moderatione facias, te posse absque peccato mortali de vita alicujus tristari, & de illius morte naturali gaudere, illamque inefficaci affectu petere, & desiderare, non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum inde secutum. Sic edocere videtur Emmanuel Sa, verb. *Charitas*, n. 3. ubi absolute docet te posse proximo optare malum corporale ad salutem animæ, & mortem ob Reipublicæ bonum, & hosti tibi aliquoquin valde nocivo mortem, non odio, sed ad vitandum damnum tuum, item de morte ejus gaudere ob bonum inde secutum. Azor. 1. *part. lib. 3. cap. 12. quest. 2.* & Bonacina *dispr. 3. quest. 4. punct. ult. num. 7.* affirmant licere matri mortem filiarum optare, eo quod ob deformitatem, vel inopiam non possit eas juxta suum desiderium nupti tradere; & idem esse dicunt, si ob illarum causam malè tractaretur à marito, posset illarum mortem optare, ut ab illo damno liberaretur.

IV. Joannes Sanchez, *dis. 2. select. num. 9.* Hinc inferatur, licere sibi, vel proximo optare mortem ob vitandum molestam infirmitatem, mendicantiam, vitam pœnalem à marito fœminæ infirmam, & alia hujus generis, dummodo desideretur mors, ut à Deo infligenda, non ab homine injustè, vel à demone. Non enim digna est salus tanto dolore, & mors prolongata dicitur vite miseris repleta.

V. Marcus Vidal in *Arca de Charitatis præcepto, inquis. 1. num. 85.* Animadvertendum tamen, hoc præceptum adimpleri per hoc quod nullum malum proximo inferatur; & ideo non est præceptum obligans ad habendum actum internum de dilectione erga proximum, cum per se non peccat proximo, sicut Deo.

VI. Idem ibi n. 88., Colligitur secundo, viventes simul in aliquo collegio, vel in aliqua religione posse absque labe culpæ mortalis denegare simul signa particularia amoris, nempe salutationem, allocationem, & his similia.

VII. Idem inquis. 11. n. 46., Quinta conclusio: Licetum est, servato tamen ordine, & forma, optare alteri malum temporale ob honestum finem consequendi aliquod bonum temporale.

VIII. Idem n. 65., Colligitur quarto, possit licite alteri impetrari malum temporale ex motivo tantum propriæ, vel alienæ utilitatis, ut est optare alicui infirmitatem, ne ludo omnia dispiciat, aut mortem ob vitandum inopiam, vel molestam infirmitatem, aut vitam pœnalem, & hujusmodi.

IX. Idem n. 66., Colligitur quinto, possit licite optare mortem alicujus, & de illa gau-

dere ob hereditatem habendam... Nam objectum hujus actus non est malum, sed est commodum ex morte consequens, quod est bonum, & conforme rectæ rationi, ut supponitur. Unde *mori ipsa conducens*, ut medium ad tale commodum, & sequens ex causis naturalibus, erit quid bonum.

CAPUT III.

De Præcepto divino quo jubemur actu interno charitatis proximum diligere.

I. Nominè proximi intelliguntur omnes creaturæ rationales æternæ beatitudinis capaces, sive infideles homines sint, sive iusti, sive injusti, sive amici, sive inimici, sive prædestinati, sive reprobi. Dæmones, & creaturæ irrationales non comprehenduntur absolute sub proximo diligendo, sed solum creaturæ irrationales diligere possumus, quatenus volumus eas permanere ad gloriam Dei, & utilitatem hominum, ut docet 2. 2. q. 25. art. 2. S. Thomas.

II. QUÆST. I. *Daturne præceptum diligendi proximum?* RESP. Affirmant omnes. *Diliges proximum tuum sicut te ipsum*: Matth. 22. & Joan. 12. *Hæc est præceptum meum, ut diligatis invicem*. Hanc dilectionem mutua esse splendidissimum christiani professionis characterem, subdit ibidem Christus Dominus. *In hoc cognoscet omnes qui discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ab invicem*. Et S. Petrus epist. 1. cap. 4. *Ante omnia mutua in omni tempore charitatem continentem habentes, quia charitas operis multitudinem peccatorum*. S. Paulus ad Galat. cap. 5. *Omnia lex in uno sermone impletur: Diliges proximum tuum sicut te ipsum*. De fide ergo est dari præceptum diligendi proximum. Præceptum hoc naturale est, quatenus amorem naturalem imperat; supernaturalis verò prout proximum diligere jubemur, non modo secundum quod est nobis in natura cognatum, vicinus, alisque titulis: verum etiam prout homo est à Deo redemptus, & æternæ beatitudinis capax.

III. QUÆST. II. *Præceptum istud obligatne ut peculiaribus internis actibus proximum diligamus?* RESP. Negant non pauci; sed illorum doctrina damnata est ab Innoc. XI. in his duabus thesibus: *Non tenemur proximum diligere actu interno*; 2. *Præceptum proximum diligendi satisfacere possunt per solos actus externos*. Opera exteriora mortua ad vitam æternam sunt, nisi charitate vivificentur. Si charitatem non habuerit, nihil mihi prodest. Ergo sublata interiore charitate, opera exteriora liberalitatis, beneficentiæ erga proximum ineffectiva sunt ad implendum præceptum illud divinum quo jubemur proximum diligere.

IV. QUÆST. III. *Actus, quo diligere proximum jubemur, debent esse distincti ab actu amoris, quo Deum diligimus?* RESP. Negant aliqui benignioris ingenii auctores; sed istorum opinio falsa est. Quoniam duo sunt præcepta distincta, quorum alterum Dei, alterum proximi amorem jubet. Duobus ergo distinctis actibus duo præcepta

cepta implenda sunt? Utiq;e. Divina bonitas est ratio sub qua proximus diligitur: & non est ratio que diligitur. Deus obiectum primarium est charitatis, & proximus secundum. Qui Deum ex toto corde diligit super omnia, virtualiter diligit proximum. Ad hoc non sufficit. Immo damnata est doctrina in hæc thesi contenta. *Non tenemur proximum diligere actu interno, & formaliter*.

V. QUÆST. IV. *Obligantne per se hoc præceptum ad proximi dilectionem?* RESP. Si sermo sit de proximo in communi, certum est quemlibet teneri per se proximum diligere actu formali, præcisi quacumque circumstantia. Contra si proximus in particulari spectetur, convenit inter Theologos, amandum eum esse vi præcepti, necessitate tantum urgente.

VI. *Per accidens* urget præceptum istud, dum gravis tentatio odii animum pulsat, & amor oppositus judicatur remedium opportunum ad expellendum odium. Secundo dum astringimur proximo periclitanti succurrere, aut quacumque gravi necessitate pressio sine in spiritualibus, sine in temporalibus opem ferre, tum actu interno diligit proximum astringimur: quia lex charitatis sine actibus internis non impletur. Tertio dum gravis injuria sine in bonis famæ, sive in bonis animæ, vel corporis proximo inferatur, ob quam gravissimè turbatur, & affligitur. Quarto dum proximus in extrema necessitate positus nostro eget consilio, auxilio spirituali, vel temporali.

VII. Animum paratum habere debemus ad diligendum proximum in particulari, si necessitas occurreret. Quæ animi promptitudo in hoc est sita, ut animus nostro charitate ardeat in communi. Hæc charitas neminem excludit ab ista communitate. Si autem scire cupis, num ardeat charitas in corde tuo erga proximum in communi, vide num occasione data, vel accepta injuriæ, vel illatæ promptus sis ad dilectionem. A fructibus enim planta dignoscitur.

VIII. QUÆST. V. *Quomodo diligere debet proximum sicut te ipsum?* RESP. Hanc particulam sicut te ipsum exponit 2. 2. quest. 44. art. 7. S. Thomas. Modus autem dilectionis tangitur cum dicitur, sicut te ipsum: quod non est intelligendum quantum ad hoc quod aliquis proximum sibi equaliter diligit, sed similiter sibi. Et hoc tripliciter. Primum quidem ex parte sibi, ut scilicet aliquis diligit proximum propter Deum, sicut se ipsum propter Deum diligere debet; ut sic sit dilectio proximi sancta. Secundum ex parte regulæ dilectionis, ut scilicet aliquis non descendat proximo in aliquo malo, sed solum in bonis; sicut, & sua voluntati satisfacere debet homo solum in bonis, ut sic sit dilectio proximi iusta. Tertium ex parte rationis dilectionis, ut scilicet non diligit aliquis proximum propter propriam utilitatem, vel delectationem, sed ea ratione quod velit proximo bonum; sicut vult bonum sibi ipsi, ut sic dilectio proximi sit vera.

IX. Aliquæ regulæ præscribuntur proximi diligendi. 1. Amandum est proximum amore affectivo, & effectivo, qui scilicet ex corde, & conscientia non ficta proficiens pro viribus, & circumstantiis proximo opem fert. 2. Fraternalis di-

lectionis characteres exponit 1. Cor. 13. S. Paulus. *Charitas patiens est, benigna est: charitas non amulatur, non agit peperam, non inflatur, non est ambitiosa, non querit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati: omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet*. Deus est qui voce Pauli loquitur. Hæc serio meditare lector, & doctor, ut charitatis executor evadas. In his verbis tota Theologia comprehenditur. *Benigna* est charitas in fratrum conversione, eorumque curanda salute. *Patiens* in perferendis proximis defectibus. *Non amulatur* neque aperte, neque occultè, & per cuniculos, sive proximi merita silendo, sive ejus virtutibus detrahendo, & nubeculas offundendo. *Non agit peperam* fraudes eidem intendendo, aut impedimenta injiciendo. *Non inflatur* ob quascumque dotes sive animi, sive corporis, sive divitias, sive nobilitatem, sive scientiam. *Non est ambitiosa*, ut in proximum arroganter dominetur, & emineat. *Non querit quæ sua sunt*, ut proximo egeni succurrat, ut ipsam levet necessitatem. *Non irritatur* injuriis laeçsita, ut vindictam sumat, aut quidquam mali rependat. *Non cogitat malum*, sed omnia in bonam partem interpretatur, salva tamen veritate: idcirco subditur: *Non gaudet super iniquitate*: sed peccata detestatur, & despect, indolentiam, & fœnestam negligentiam improbat, contra eandem vocem extollit, quia congaudet veritati. Hanc veritatem omnibus præfert. *Omnia suffert*, ut vitam assequatur æternam. *Omnia credit* propter auctoritatem Dei revelantis, & Ecclesiæ proponentis. *Omnia sustinet*, ut Deo placeat, ejusdem legem servet, felicitatem æternam assequatur. Subdit e. 5. ad Gal. S. Paulus: *Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi*. Hæc pauca luculentius te instruat serio recogitata, quam plura quorundam volumina. Dicitur enim à Deo sunt, & ex his tota lex pendet, & propheta.

X. QUÆST. VI. *Quis ordo in charitate servandus?* RESP. Unicuique diligibili suis tribuendus locus est: si superioris sublelli sit, superior locus; si inferioris, inferior concedendus in corde est. Mensura dilectionis amantis est bonitas personæ amate. Duplex ordo: alter amandi, alter subveniendi. Ordo amandi ex personæ dignitate, & bonitate: ordo subveniendi ex egestate proximi ope nostra indigentis manat. Uterque ordo subveniendi ex egestate proximi ope nostra indigentis manat. Uterque ordo sub præcepto cadit, inquit 2. 2. q. 44. art. 8. S. Thomas. *Ordo autem charitatis pertinet ad ipsam rationem virtutis, cum accipitur secundum proportionem dilectionis ad diligibile*. Unde manifestum est quod ordo charitatis debet cadere sub præcepto.

XI. Quisque sicut se ipsum, proximum diligere debet, ut ex ipso evangelico textu patet. *Diliges proximum tuum sicut te ipsum*. Amor itaque erga remeipsum regula est, & mensura amoris in proximum. *Qui sibi nequam est, cui alii bonus erit* inquit Eccl. cap. 14. Propinquior enim sibi homo est, quam ceteri omnes. Nequit ignis externam comburere materiam, nisi prius in se ardeat.

num : e surcoi enim , & non deasit , &c. Quis non tremet , qui non expavescit ad hac formidanda Christi oracula ?

VIII. Excusant se divites superfluis divitiis carere. Quem pretextum hoc pacto profligat in Psalm. 147. S. Agultinus. Multa autem superflua habemus , si non nisi necessaria tenemus. Nam si inania queramus , nihil sufficit. Fratres , quere quod sufficit operi Dei , non quod sufficit cupiditati vestra. Cupiditas vestra non est opus Dei . . . Quare , que sufficiant , & videbitis quam pauca sint. Vidua suffecerunt duo minuti nummi ad faciendam misericordiam , suffecerunt duo nummi ad emendam regum Dei . . . Quere quantum tibi dederit , & ex eo tolle , quod sufficit. Cetera , que superflua jacet , aliorum sunt necessaria. Superflua divitum necessaria sunt pauperum. Res aliena possidentur , cum superflua possidentur. Superfluum , quod se habere divites pernegant , ubi repositum habeant , offendit D. Joannes Chryostomus bonil. 11. in epist. Pauli ad Rom. Rapine , atque avaritie incumbis non paupertate pressus , non fame te ad id impellente : sed quo equi tui frenum , domus testum , columnarum capita copiose inveniuntur. Hoc ipsum vero quantum gehennam meretur , cum tu fratrem tuum , qui videlicet bonorum arcanorum tecum particeps effectus , atque eo usque a Domino honoratus est suo , in infinita calamitates precipitem agi , ut lapides , & domus tua pavimentum , ut animarum ratione carentium corpora exornes ? Te ne tam sollicitum alendi carni curam gerere , hominem autem , qui verius dicam Christum ipsum , propter canem ad summam famem adigi ? Quid hac confusione pestilentius ? Quid hac iniquitate lethalis ? Quod tandem igne stovit ad huiusmodi animam depascendam satis esse possunt ? En qui ad Dei similitudinem expressus est , pannulos , indecorosque jacet per tuam inhumanitatem ; multi autem uxorem tuam portantes , tum autem pelles , & ligna , quibus tellus illud rexitur , multo auro splendescunt ; ac si sedile , ac scabellum conscindendum est , ubique aurum , ubique argentum. Christi autem membrum , is propter quem Deus de celo ad nos descendit , sanguinemque preciosum effudit , avaritia tua ne necessarium quidem cibum habet ? Et lectus quidem argento undique cinctus , undique ornatus sunt ; sanctorum vero corpora veli necessario speculo carent ; ac tibi minoris sit ipse Christus quam nulli , quam lectus , quam sedile , quam scabellum.

IX. Alter divitum pretextus est commentitia quodam voluntas largiendi pauperibus mortis tempore. Quam illusionem sic bonil. 7. contra divites explodit S. Basilus. Sed , inquit , ego quidem bonus , dum vivero , frui volo ; post mortem vero in testamento heredes facultatum mearum , ac dominos pauperes ascribam. Heu miser ! Tunc benignus , ac liberalis hominibus eris , cum amplius inter homines non ager ? Cum te cadaver aspiciam , tunc fratris amantem appellabo ? Scilicet magna dignum eris liberalitatis laude , magnus tibi honor debetur , aut gratia , si in sepulchro jacens , & in terram conversus , magnificus , ac sumptuosus apparebis. Dic , cuius mercedem temporis potissimum exposces , ut ne , au meritis ? Nam si tempore quod ad pro-

merendum datur , in voluptatibus absumpso , pauperes nequaquam respexisti , mortuus cuiusquam alienus , aut operis mercedem petitorus es ? . . . Atramentum , & tabulis pulchra opera , & commendanda gerere studeas ? Quis exitus tui temporis nuntiabit ? Quis de mortis genere sponso ? Quot videmus repentino , ac vi , casaque extingui , qui pre dolore , & spiritus angustia nec vocem quidem emittere poterant ? Quot etiam febris a sensu alieno fecit ? Quid igitur tempus expetis , in quo sepe rationis tue compos non eris ? Enimvero nox profunda , morbus gravis , nullus circa adiutor : immo qui hereditati insidiatur , paratus aderit , omnia tantum , que ad ejus faciant usum , adhorrens , ac tua irritate consilia querens . . . Quid si nihilominus contigerit ut & verbo , & scripto , ves tuas palam mandentur , una tantum transposita littera , unum non probe appositum signum , totam sententiam mutare , ac irritum facere valebit. Duo item , aut tres improbi testes totam hereditatem in alios convertent.

X. Tercia divitum excusatio est amor in filios in quorum commoda thesaurizare sibi licitum esse credunt. Quod inane commentum ita lib. de Decem chordis , cap. 12. improbat S. Augustinus. Noli sub imagine pietatis augere pecuniam. Filii , inquit , meis servo. Magna excusatio , filii mei servo. Videamus. Servat tibi pater tuus ; servas tu filius tuus ; filii tui filii tui , & sic per omnes , & nullus facturus est precepta Dei. Quare non illi potius impendis omnia , qui te fecit ex nihilo ? Quis te fecit , ille te parit . & ex his , que fecit , ipse parit . & filii tui. Neque enim inanis committis filio tuo patrimonium tuum , quam Creatori tuo. Et mentitur quidem homines. Mala est , inquit , avaritia. Palliare se voluit nomine pietatis , & dealbare , ut quasi propter filios viderentur servare homines , quod propter avaritiam servant. Nam , ut noveritis , quia sic plerumque contingit , dicitur de quodam : quare non facis elemosynam ? Quia servit filii tui. Contingit ut amittat unum . Si propter filios servabat , mittat post illum partem suam . Quare illam tenet sacculo , & illam velinquit ab animo ? Redde illi , quod suum est , redde , quod illi servabas. Mortuus est , inquit . Sed precesit ad Deum : pars ipsius debetur pauperibus ; illi debetur ad quem perrexit , Christo debetur , ad ipsum enim perrexit : & ille dixit : Qui uni ex minimis meis fecit , mihi fecit ; & qui uni ex minimis illis non fecit , mihi non fecit. Sed quid dicit ? Servo fratris tuus ipse . Si viveret ille non erat cum suis fratribus dicendum ? O fides mortua ! Mortuus est enim filius tuus . Quidquid dicas , mortuo debet , quod vivo servabas . Mortuus est filius meus ; sed tamen partem filii mei servo fratribus ipsius . Si credis quia mortuus est ; si pro illo Christus mortuus non est , mortuus ipse est . Si autem in te fides est , vivit filius tuus . Vivit profusus ; non decessit , sed precessit . Qua fronte venturus es ad filium tuum , qui precessit , cui precedenti non mittis partem suam in celum ? An non potest mitti in celum ? Potest profusus . Audi ipsum Dominum dicentem : Theaurizzate vobis thesauros in celo . Si ergo ille thesaurus vobis est custoditus in celo , nunquid tunc mittendus est filius tuus , quando si missus fuerit , non per-

CAPUT VII.

De tempore quo ele mosyna preceptum urgeat. Variis quaestiones resolvuntur.

I. Gestatis tempore elemosynarum preceptum urget. Triplicem necessitatis gradum Theologi distinguunt , extremam , gravem , communem . Extrema est , cum pauper in proximo , vel probabili vite periculo versatur : non est expectanda ultima penuria , quia tunc forsitan egeus non excipit auxilium . Ad necessitatem extremam atinet periculum perpetui carceris , mutilationis , & incurabilis morbi . Gravis egestas est , cum gravo damnus imminet homini in honore , in vita , statu , aut re domestica . Communis est , qua premitur pauperes otiosam sibi emendicantes . Triplici necessitati tria opponuntur bonorum genera . Bona alla necessaria sunt alenda vite nostre & eorum quorum nobis cura incumbit . Alia statum , & conditionem spectant , quatenus absque ejusmodi bonis nequit homo propria conditionis , nobilitatis , & dignitatis gradum sustinere . Hec bona duplicis sunt generis . Quaedam ita necessaria sunt ut sine illis demum quique a suo statu exciderit ; quedam ad decemiam , & decorem attinent . Postrema tandem bona superflua sunt vel vite , vel status , vel utriusque simul .

II. QUÆST. II. Extrema necessitate laborantis abrogantur divites succurrere , non modo ex superfluis , sed etiam ex necessariis fructu RESP. Extrema necessitate laborantibus succurrendum vi precepti esse adfirmant omnes ex superfluis statui . Communis quoque sententia & vera est , cum aliquo detrimto proprii status levandam esse pauperis necessitatem . Non requiritur ut nobilis plebejus evadat ut pauperibus succurrat . Quoniam nunquam tanta divitiarum copia requiritur ad levandam extremam indigentiam pauperis , quæ non adeo frequens est ut divites & nobiles debeant pauperes evadere . Aliqua tamen status diminutio necessaria est . Adstringuntur divites extrema urgente penuria , famulorum , & equitum multitudinem , pompatum splendorem , & convivorum lautitas , aliosque sumptus , quos impendere ad decorem , & ornatum proprii gradus consequuntur , restringere . Christiana prudentia opus est . Grave status detrimentum vix unquam occurrit , ut pauperes ab extrema miseria leventur .

III. QUÆST. II. Tenentur divites captivos apud Turcas , aliosque infideles redimere ? RESP. Regula præca designari vix potest . Captivitas suapte natura extremam necessitatem secum non affert . Grave tamen malum est , ad quod tollendum plus & minus divites adstringuntur . Si captivitati adjunguntur sit grave malum fortuitum , ut periculum amittendæ vite , vel fidei , si captivus utilis Republicæ sit , tum gravior incumbit divitibus obligatio . Spectanda circumstantia sunt , & charitas christiana consulenda .

IV. Ex necessariis propriæ vite non adstringuntur divites succurrere pauperibus extrema penuria laborantibus : quia in pari necessitate

peribit ? Tenetur hic , ubi potest perire ; non mittitur illic , ubi Christus est custos . . . Videtis , fratres , quia mendacium est : fratres mei , mendacium est : avari sunt homines . . . Quanta donatis venatoribus , quanta turpibus personis , quanta donatis eis qui vos occidunt ?

XI. Quarta divitum illuso est nimia cogitatio de crastino quam deceptionem , serm. 43. de divo. refutat S. Augustinus . Avaritia dicit : Consume in postquam , homini fortassis victuro , nec in crastinum . Sed ecce vivat quantum putas avaritia ; non quantum ostendit , non quantum docet , non quantum fidet , sed quantum putat , vixerit , senerit , finierit : adhuc senex , incurvus , baculo innixus , lucrum querit , & audit avaritiam dicentem : Consume in postquam . In quod postquam ? Jam expirans loquitur : Propter filios tuos , inquit . Utinam vel illos senes habeamus non avaros , qui non habent filios . Etiam ipsi , etiam talibus , etiam iniquitatem suam nulla pietatis imagine excusantibus , non cessat avaritia dicere : Consume in postquam . D. Hieronymus epist. 139 . Nihil ita decipit humanum genus , quam quod , dum ignorant spatia vite longæ , longiorem sibi sæculi hujus possessionem , nem repemittant . Unde & illud egregie dicitur tam est , nullum tam senem esse , & sic dicitur vere suspicetur .

XII. Opponere divites ultimum solent pauperum veritatem , fraudes , dolos , quibus vulnera , & insimulantes effingunt . Hanc divitum crudelitatem his verbis profligat S. Joann. Chryost. homi. 37. ad populum . . . Etenim si simulat ex inopia , & necessitate , simulat propter crudelitatem tuam , & inhumanitatem , huiusmodi personarum simulationibus egentem , que nulla commoveat misericordia . Itaque simulatio illius tua est inhumanitatis præco . Cum enim rogans & supplex , & miserabilibus verbis , & auxius , & lacrymans toto die circumcundo mendicans , ne necessarium quidem victum comparat , fortasse hanc artem invenit , quæ non tantum illi , quantum tibi affert ignominiam , & culpam . Nam si facile moveremur , nunquam sanè ille ejusmodi sustinere eligeret . Et quid nuditatem , & trementem memoro ? Dicam quod longè horribilius est , quod nonnulli suos egere filios , etatis forem agentes coacti sunt . . . Siquidem cum sensu vius fruentes , & nudis circummembrantes , neque artem , neque calamitate , inhumanos , atque immisericos moverent , tantis malis aliam addiderunt calamitatem , & quidem majorem : etiam famem lenirent , levius fore arbitratr sunt hoc communi lumine , & solaribus radiis , omni humano generi concessis , privari , quam perpetuo cum fame pugnare , & miseritiam ma morte perire . . . Alii quidem sine calcis incedunt , alii capiti auctos clavos insigunt , alii per ipsum gelu nudo corpore mendicantes peccant , alii etiam his graviora ferentes , miserabile , de se præbent spectaculum . . . Quomodo autem dicitis : Misere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam : cum tu non secundum magnam misericordiam miserearis , fortasse neque secundum parvam ?